

Тетяна Усюк
аспірант
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розвиток і функціонування суб'єктів підприємництва має сприяти вирішенню організаційно-економічних проблем, пов'язаних з відтворенням трудового потенціалу в сільській місцевості, зростанням доходів і покращенням життєвого рівня населення, формуванням нових напрямів виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції. З огляду на це, актуальним стає визначення організаційних та економічних особливостей здійснення підприємницької діяльності на селі.

Теоретичні та практичні питання розвитку підприємництва знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених-економістів: В. Андрійчука, П. Березівського, П. Гайдуцького, В. Збарського, В. Зіновчука, Т. Зінчук, М. Маліка, О. Могильного, Л. Молдаван, В. Месель-Веселяка, П. Саблука,

СЕКЦІЯ 5 ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

О. Шпичака, В. Юрчишина та інших.

Проблема підприємницької діяльності є порівняно новою в дослідженні економічного життя українського села, оскільки ще не повністю з'ясовано організаційно-економічні засади організації, послідовність та напрями досягнення чіткої системності у формуванні та ефективності функціонування сільських підприємств.

У сільській економіці підприємницька діяльність часто ототожнюється з поняттям “сільського бізнесу”. Термін “бізнес” трактується як суто господарська діяльність, що ведеться традиційними методами з метою одержання прибутку. Як свідчить практика, потрібно розмежовувати ці поняття. Тому сільське підприємництво потрібно визначати, як самостійну, ініціативну та систематичну на власний ризик діяльність [1], яка зорієнтована в основному на сільських територіях та супроводжується науково-технологічними, та комерційно-економічними підходами до вирішення господарських завдань.

Виробничо-економічна ситуація на сільських територіях України досить складна. З одного боку не вистачає грошових коштів, які забезпечили б швидкий та стабільний розвиток, а з іншого – практично у всіх селах відсутня або не функціонує належним чином необхідна інфраструктура, яка б приваблювала внутрішніх інвесторів та висококваліфікованих спеціалістів. На сільських територіях основними господарюючими об'єктами є підприємницькі формування, які завдяки своїй еластичності відіграють домінуючу роль в сільській економіці (рис. 1).

Рис. 1. Роль підприємництва в сільській економіці України

Джерело: побудовано на основі [2].

СЕКЦІЯ 5 ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

На сільських територіях у результаті проведених реформ на базі існуючих раніше колгоспів були створені та набули широкого поширення такі організаційно-правові форми господарювання, як: фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, господарські товариства, приватні (приватно-орендні) підприємства та інші суб'єкти господарювання, засновані на приватній власності.

Досить широко представлені підприємницькі практики в сільській місцевості. В їх основу закладені моделі економічної поведінки, пов'язані з орієнтацією або на ринок, або на власне споживання. Моделі економічної поведінки суб'єктів сільського підприємництва можна класифікувати за формами і способами виявлення підприємницької активності та представити такими типами, як активна, перехідна та споживча підприємницька діяльність. Активна підприємницька діяльність в сільському підприємстві визначається як така, що мотивована ініціативою мати власну справу, наявністю земельних ділянок площею від 20 до 100 га, а також займати активну позицію на ринку і мати поліфункціональне господарство. Перехідна підприємницька діяльність – це земельні угіддя (4-10 га, не виключається оренда), незначні кошти, сезонні працівники, постійні і випадкові клієнти. Споживче підприємство представлене в основному одноосібними сімейними господарствами, що мають в своєму розпорядженні до 0,5 га землі, робоча сила – члени сім'ї, споживачі – знайомі, друзі, родичі, на ринок виходять з одним видом продукції [3].

Кількість підприємницьких формувань, які щороку зникають з сільських територій, не відрізняється від кількості новостворених підприємств. Досить часто, багато з них на етапах свого заснування та активного розвитку займають значну нішу у сільській економіці та сприяють стабілізації соціально-економічної ситуації в країні. Серед основних стабілізаційних чинників варто виділити такі, як:

- виробництво продукції рослинництва та тваринництва, споживчих та продовольчих товарів сільського господарства;
- реалізація інвестиційних проектів;
- використання інновації у своїй виробничо-збутовій діяльності;
- сприяння вирішенню проблем з працевлаштування сільських жителів;
- зменшення соціальної напруги та ін.

Суб'єкти підприємницької діяльності можуть суттєво впливати на процеси активації сільських територій. Їх господарства шляхом зміни спеціалізації можуть диференціювати свої доходи. Це може бути основна діяльність, яка пов'язана тільки з виробництвом, переробкою, або реалізацією сільськогосподарської продукції, та додаткова – посадка лісів, обслуговування туристів, розвиток теслярства та ковальства, а також високорентабельними вважаються такі види діяльності, що пов'язані з розведенням коней, кролів, страусів, нутрій та ін.. Успіх підприємницької діяльності залежить, насамперед, від розуміння вимог ринку, знання запитів і вподобань споживачів, здатності формувати стійкий попит на товари сільського господарства та забезпечувати їх конкурентоспроможність.

Таким чином, важливого значення набуває розвиток сільського

СЕКЦІЯ 5 ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

підприємництва, що займає провідну роль у піднесенні сільської економіки України. Ефективність підприємницької діяльності стабілізує соціально-економічну ситуацію в сільській місцевості та вирішує проблеми пов'язані з можливістю самореалізації для енергійних людей, залучення наявного надлишку сільських трудових ресурсів, використання наявних ресурсів та підвищення стандартів та рівня життя населення.

Література

1. Господарський кодекс України // Відомості ВРУ. – 2003. – № 18-22 // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030436.html.
2. Шабранська Н. Мале підприємництво в системі економіки / Н. Шабранська // Персонал. – 2006. – № 5. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://personal.in.ua/article.php?ida=287>.
3. Эфендиев А.Г. Современное российское село: на переломе эпох и реформ. Опыт институционального анализа / А.Г. Эфендиев, И. А. Болотина // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://club.fom.ru/books/efendiev_bolotina.pdf.